

ACADEMIA ROMÂNĂ ȘI ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI: NOI PERSPECTIVE DE COLABORARE

Acad. **Ion TIGHINEANU**

Președintele Academiei de Științe a Moldovei

În schimbul de mesaje pe care l-am avut la începutul anului 2023 cu academicianul Ioan-Aurel Pop, președintele Academiei Române, ambii am accentuat necesitatea fortificării punților de colaborare între cele mai înalte foruri de activitate științifică și culturală din România și Republica Moldova – Academia Română și Academia de Științe a Moldovei. La 29 martie am întreprins o vizită la Academia Română, unde am avut o întrevvedere cu acad. Ioan-Aurel Pop, în cadrul căreia am discutat perspectivele colaborării și am convenit să pregătim un plan de acțiuni comune care a fost discutat la ședința comună a Prezidiului Academiei de Științe a Moldovei și Biroului Prezidiului Academiei Române din 4 aprilie 2023. În continuare vom scoate în evidență principalele activități comune pentru următorii ani care au fost aprobate la ședința din 04.04.2023.

În premieră, s-a decis organizarea concursului anual pentru Premiile celor două Academii-surori în următoarele domenii: *Agricultură durabilă, biotehnologii, protecția mediului; Sănătate; Tehnologii inovative, digitalizare, competitivitate economică; Promovarea identității românești.*

Un alt punct din acest plan constituie organizarea evenimentelor comune (conferințe, simpozioane, mese rotunde etc.) și publicarea materialelor privind evenimentele respective în revistele celor două foruri științifice: *Academica* și *Akadosmos*. În conformitate cu planul menționat, marcarea *Zilei Limbii Române* și deschiderea *Congresului Mondial al Eminescologilor* vor avea loc anual în ziua de 31 august într-o ședință festivă comună a Academiei Române și Academiei de Științe a Moldovei. În anul curent, în cadrul evenimentului comun mai mulți academicieni și alți cercetători de la București și Chișinău vor ține comunicări speciale: acad. Ioan-Aurel Pop – *Limba română veche în viziunea lui Eugen Coșeriu*, acad. Mircea Dumitru – *Elogiu limbii române. La începuturile vocabularului filosofic; câteva remarci cu privire la experiența eminesciană a lecturilor kantiene*, acad. Mihai Cimpoi – *Casa Ființei Noastre*, acad. Gheorghe Ghidirim – *Limba română – limba noastră a*

tuturor, acad. Gheorghe Chivu – *Vitalitatea limbii române*, m. c. al AȘM Valeriu Matei – *Bătălia pentru legalizarea limbii române și alfabetului latin*, m. c. al Academiei Române Rodica Zafiu – *Limba română în contextul globalizării*, prof. dr. Viorel Vizureanu – *Valențele culturale ale limbii române în activitatea Sf. Antim Ivireanul* și prof. dr. Liliana Ionescu-Ruxăndoiu – *Este limba română o limbă sui-generis? Considerații istorice și comunicative*. Acad. Mircea Martin și m. c. al AȘM Ion Hadârcă vor evoca personalitatea și opera acad. Eugen Simion.

În cea de-a doua zi se vor desfășura lucrările celei de-a XXII-a ediții a Congresului Mondial al Eminescologilor cu genericul *Eminescu – homo sapiens*, la care vor participa cercetători și traducători atât din spațiul românesc, cât și din alte țări ale lumii

Pentru anul curent, au fost de asemenea programate evenimente comune dedicate cinstirii memoriei înaintașilor noștri: aniversarea a 350-a de la nașterea lui Dimitrie Cantemir; aniversarea a 90-a de la nașterea acad. Eugen Simion, în contextul dat au avut loc lansările de carte: acad. Mihai Cimpoi *Eugen Simion, Omul întregului cultural* (Ed. TipoMoldova, 2023) și Eugen Simion *Texte basarabene* (Ed. TipoMoldova, 2023). În cadrul Festivalului Internațional de Poezie „Grigore Vieru” (18-19 mai a.c.) s-au ținut două prelegeri: acad. Mihai Cimpoi *Grigore Vieru, poetul arhetipurilor*; membrul de onoare al AȘM Theodor Coedreanu *Grigore Vieru – Omul Duminicii*.

Un eveniment semnificativ pentru istoria științei românești constituie celebrarea, în anul 2024, a 150 de ani de la nașterea reputatului astrofizician Nicolae Donici, considerat primul astrofizician român,

membru fondator al Uniunii Astronomice Internaționale, membru de onoare al Academiei Române din 1922.

O altă chestiune de pe ordinea de zi a ședinței comune a Prezidiului AȘM și a Biroului Prezidiului Academiei Române a vizat consolidarea componenței colegiilor de redacție ale revistelor *ACADEMICA* și *AKADEMOS* cu personalități notorii de pe ambele maluri ale Prutului. S-a decis, de asemenea, completarea Comisiilor specializate ale Academiei Române și Academiei de Științe a Moldovei cu membri propuși de Academia soră.

O atenție deosebită a fost acordată organizării Școlilor de vară pentru promovarea tinerilor în cercetare, precum și altor acțiuni ce țin de viitorul științei în Republica Moldova și România. Prima acțiune în această direcție a fost Școala de vară „Calea către descoperiri științifice” organizată la Academia de Știin-

țe a Moldovei în perioada 13-16 iunie 2023, la care au participat elevi și studenți din Republica Moldova și România. Remarcabil este faptul că la această Școală de vară au contribuit cu prelegeri atât experți din Republica Moldova și România, cât și din alte țări, inclusiv doi laureați Nobel: prof. Hiroshi Amano din Japonia, laureat al Premiului Nobel pentru fizică, și prof. Richard Roberts, laureat al Premiului Nobel pentru Medicină. Ambii cercetători au descris calea proprie spre Premiul Nobel, ceea ce a avut o rezonanță deosebită în rândul participanților la Școala de vară.

În concluzie, putem afirma că relațiile dintre cele două Academii s-au concretizat în organizarea unor manifestări reciproce de anvergură atât la București, cât și la Chișinău, subiectul principal fiind dezvoltarea unui spațiu științific și cultural comun, reflectat în *Apelul reuniunii conducătorilor Academiei Române și AȘM către Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova.*

Apel al reuniunii conducătorilor Academiei Române și Academiei de Științe a Moldovei către Parlamentul și Guvernul Republicii Moldova

Academia Română și Academia de Științe a Moldovei au o colaborare fructuoasă de multe decenii, marcată prin cercetări comune, vizite reciproce, participări la numeroase proiecte europene, susținere reciprocă în organismele științifice internaționale. Am putea enumera sute și chiar mii de lucrări publicate în coautorat, multiple conferințe organizate în parteneriat de cele două Academii. Cea mai rodnică perioadă a acestei colaborări a fost înregistrată în perioada când s-au derulat proiectele bilaterale, care au servit drept reper pentru asocierea Republicii Moldova la programele comunitare de cercetare și inovare.

Un beneficiu aparte le-au oferit cercetătorilor schimburile inter-academice, în mod special celor din Republica Moldova, care au utilizat infrastructura de cercetare a institutelor academice din România, au avut acces la arhive și biblioteci.

Venim cu un apel de reluare a acestor practici reciproc avantajoase, pentru realizarea cărora sunt necesare unele modificări în Codul cu privire la știință și inovare al Republicii Moldova, suplimentând atribuțiile Academiei de Științe a Moldovei cu dreptul de organizare a schimburilor inter-academice între cercetătorii din institutele Academiei Române și cei din organizațiile de drept public din domeniile cercetării și inovării din Republica Moldova, precum și cu dreptul de creare a unităților de cercetare în cadrul AȘM.

Ne exprimăm speranța că această lărgire a competențelor Academiei de Științe a Moldovei va restabili bunele tradiții de care au beneficiat anterior cercetătorii de pe ambele maluri ale Prutului, dar și va impulsiona integrarea științei din Republica Moldova în spațiul european.

*Biroul Prezidiului Academiei Române
Prezidiul Academiei de Științe a Moldovei
4 aprilie 2023*